

mgr Kinga Szymaniak

Tytuł rozprawy doktorskiej: „Cognitive consequences of trait anger: the role of motivation”

Promotor dr hab. Marcin Zajenkowski, prof. ucz.

Głównym celem projektu było zweryfikowanie, w jakim stopniu motywacja dążeń odpowiada za związek cechy gniewu z tendencyjnością poznawczą na trzech poziomach przetwarzania informacji: sądami na temat bodźców zewnętrznych (reprezentowanymi przez preferencję bodźców o charakterze nagradzającym, powiązanych z wysokim lub niskim poziomem pobudzenia), sądami na temat siebie (reprezentowanymi przez nadmiernie pozytywny obraz własnej zdolności do bycia sarkastycznym), oraz sądami dotyczącymi świata społecznego (reprezentowanymi przez wiarę w teorie spiskowe).

Ponadto, postawiono pytanie czy cecha gniewu może również, oprócz motywacji dążeń, wiązać się z motywacją unikającą i czy oba aspekty cechy gniewu mają odrębne efekty poznawcze. W tym celu sprawdzono jak oba warianty gniewu wiążą się z wiarą w teorie spiskowe. Weryfikację tych relacji poprzedzono opracowaniem i walidacją Skali Gniewu o Motywacji Unikającej (the Avoidance Motivational Anger Scale, AMAS) – samo- opisowego narzędzia do pomiaru cechy gniewu powiązanego z motywacją unikającą.

Badania 1a i 1b ujawniły pozytywny związek cechy gniewu z lubieniem bodźców nagradzających, oraz że pobudzenie powiązane z bodźcem ma znaczenie dla siły tej relacji. Ponadto, badanie 1b wykazało, że wrażliwość na nagrodę (ang. reward responsiveness), czyli wymiar motywacji dążeń, odpowiada za związek między gniewem a lubieniem bodźców nagradzających, zarówno tych o wysokim jak i niskim pobudzeniu. Pośredni efekt (ang. indirect effect) orientacji hedonistycznej okazał się być istotny tylko dla lubienia bodźców nagradzających o wysokim pobudzeniu.

Badania 2a i 2b wykazały istotny związek między gniewem jako cechą a subiektywnie, ale nie obiektywnie, szacowaną zdolnością do stosowania sarkazmu. Sugeruje to, że osoby o wysokiej cesze gniewu mogą przejawiać tendencję do wydawania zbyt pozytywnych sądów na temat swojej zdolności do bycia sarkastycznym. Jak pokazują wyniki badania 2b, tendencja ta może być związana ze zwiększonym pragnieniem stymulacji i poszukiwaniem nowych nagradzających doświadczeń (reprezentowanych przez wysokie wyniki na wymiarze poszukiwania przyjemności, ang. BAS-Fun seeking).

Kolejne cztery badania (3a, 3b, 3c i 4c) wykazały pozytywne powiązania między gniewem zorientowanym dążeń a wiarą w szeroki zakres teorii spiskowych (w tym przekonań o charakterze ogólnym, teorii związanych z pandemią koronawirusa i postawami antyszczepionkowymi). W badaniach 3a, 3b i 3c motywacja zorientowana na działanie (ang. BAS-Drive) okazała się wyjaśniać te relacje. Ponadto, badanie 4c ujawniło negatywny kierunek relacji między wiarą w określone przekonania spiskowe, a cechą gniewu zorientowanego unikająco (przeciwnie niż w przypadku gniewu zorientowanego dążeń), dodatkowo podkreślając rolę motywacji w badanych relacjach.

Wreszcie, badania 4a i 4b poświęcone były stworzeniu i walidacji skali AMAS w dwóch różnych wersjach językowych. Wyniki obu badań zgodnie wskazały, że AMAS jest rzetelną i trafną miarą

gniewu jako cechy zorientowanej na unikanie, sugerując tym samym możliwość stosowania tego narzędzia do celów badawczych.

Podsumowując, przedstawione badania dostarczają istotnych dowodów na to, że motywacyjny aspekt odgrywa ważną rolę w kształtowaniu tendencyjności poznawczych związanych z gniewem. Ponadto, jednoznacznie podważają wciąż popularne i uproszczone założenia przedstawiające gniew jako emocję związaną z wyłącznie szkodliwymi aspektami ludzkiego poznania.